

Liga Apărării Drepturilor Omului din Moldova
League for Defence of Human Rights of Moldova

coaliția 2009

coaliția civică
pentru alegeri libere și corecte

COALIȚIA CIVICĂ PENTRU ALEGERI LIBERE ȘI CORECTE

LIGA PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI DIN MOLDOVA - LADOM

RAPORT II

PRIVIND MONITORIZAREA PROCESULUI ELECTORAL

ALEGERILE PARLAMENTARE ANTICIPATE DIN 29 IULIE 2009

Perioada de monitorizare: 1-15 iulie 2009

Acest Raport este realizat în cadrul proiectului **Suport Electoral pentru Moldova**, finanțat de Uniunea Europeană, cofinanțat și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD). Activitățile de observare a alegerilor parlamentare anticipate, efectuate de LADOM, sunt cofinanțate de Misiunea OSCE în Moldova, precum și de Fundația Eurasia, din resursele acordate de Agenția Suedeză pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (Sida/Asdi), Ambasada Britanică la Chișinău/Fondul pentru Programe Strategice și Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

Conținutul acestui Raport este responsabilitatea exclusivă a LADOM și în nici un caz nu poate fi tratat ca reflectare a opiniilor Uniunii Europene, PNUD, OSCE, Fundației Eurasia, Sida, Ambasadei Britanice sau USAID.

INTRODUCERE

Prezentul Raport reflectă situația electorală din Moldova în perioada 1-15 iulie 2009. Acesta este al II-lea Raport de monitorizare a alegerilor parlamentare anticipate, realizat de LADOM în cadrul Coaliției pentru Alegeri Libere și Corecte – Coaliția 2009 și este o continuitate firească a proiectului „Observarea alegerilor parlamentare 2009”. LADOM s-a bazat pe misiunile anterioare de monitorizare a alegerilor, misiuni desfășurate atât în Republica Moldova cât și în țările din regiune.

Informația prezentată este colectată prin observare directă, de o rețea națională de 4 coordonatori regionali, 62 de observatori pe termen lung și 1579¹ de observatori pe termen scurt, amplasați în localitățile din toate raioanele republicii. Observatorii sunt acreditați în mod corespunzător de Comisia Electorală Centrală. Procesul de monitorizare este desfășurat în conformitate cu prevederile Codului Electoral al Republicii Moldova, Codului de Conduită al Observatorului LADOM și în conformitate cu standardele internaționale în domeniul observării alegerilor.

Concluziile și recomandările din acest Raport sunt formulate cu bună credință și sunt prezentate în spiritul unei cooperări profesionale cu toate părțile interesate în edificarea unui proces electoral transparent și corect în Republica Moldova.

LADOM face apel către toți actorii implicați în procesul electoral să contribuie cu toată responsabilitatea la promovarea unor alegeri libere și corecte și să respecte cu bună credință regulile de transfer al puterii poporului către reprezentanții săi, precum și voința acestuia care constituie baza puterii de stat.²

SUMAR EXECUTIV

În perioada de monitorizare, prin efortul de observare al LADOM, se constată atât tendințe pozitive, cât și tendințe negative în desfășurarea procesului electoral.

Printre tendințele, pozitive cu prioritate, se înscrie înregistrarea de către CEC a 1645 de observatori LADOM, precum și finalizarea procesului de înregistrare a concurenților electorali, care a decurs fără abateri de la prevederile legale.

Activitatea Comisiei Electorale Centrale se desfășoară, în general, de o manieră deschisă și transparentă, ca excepție înregistrându-se nepublicarea listelor secțiilor de votare. În pofida faptului că au fost stabiliți termeni restrâși pentru desfășurarea campaniei electorale, CEC a constituit, deși cu anumite dificultăți, un sistem de organe electorale. Prioritar pentru moment fiind instruirea președinților și secretarilor birourilor electorale, sub pericolul că se va diminua calitatea prestațiilor pe care urmează să le ofere membrii Birourilor electorale, dat fiind faptul că, potrivit noului algoritm de numire, mulți dintre acestea sunt membri noi și fără experiență.

Cu toate acestea, observatorii LADOM au constatat neajunsuri care pot forma tendințe negative și pot pune în pericol integritatea procesului electoral. În cadrul observării campaniei electorale a concurenților electorali, observatorii LADOM au semnalat un șir de abateri de la practicile și principiile proprii unui proces electoral competitiv, precum și un șir de încălcări ale legislației electorale. Observatorii LADOM au raportat cazuri de folosire a resurselor administrative ceea ce constituie o tendință de neglijare a prohibițiilor electorale; au semnalat situații de agresiune a

---

¹ 10.07.2009 H O T Ă R Î R E cu privire la acreditarea observatorilor naționali din partea Ligii Apărării Drepturilor Omului din Moldova (LADOM) în vederea monitorizării alegerilor parlamentare din 29 iulie 2009

² Apel LADOM adresat subiecților implicați în campania electorală

reprezentanților concurenților electorali și de intimidare a alegătorilor; cazuri de exercitare a presiunilor asupra funcționarilor locali în vederea determinării acestora să favorizeze unii concurenți electorali în detrimentul altora.

Unii reprezentanți ai concurenților electorali manifestă un comportament agresiv, indecent și incorect prin folosirea unui limbaj licențios și insultător.

Nerespectarea legislației electorale privind afișajul electoral constituie cea mai frecventă încălcare a tuturor concurenților electorali și constituie o tendință negativă la acest capitol. Cadourile electorale nu au lipsit nici în această perioadă electorală, precum și tratamentul diferențiat al concurenților electorali din partea unor reprezentanți ai autorităților publice locale.

LADOM atrage atenția asupra faptului că legislația electorală nu stimulează activismul politic și civic al cetățenilor în vederea exercitării dreptului de vot, iar stabilirea datei alegerilor într-o zi de lucru va reduce posibilitatea cetățenilor de a participa la vot, mai cu seamă pentru localitățile din stîngă a Nistrului și cei ce se află la munci în străinătate.

Imperfecțiunea sistemului de perfectare și verificare a listelor electorale, tergiversarea afișării publice a listelor electorale și lipsa accesului cetățenilor și observatorilor la aceste liste, atît înainte de ziua votării, cît și după aceasta, nu contribuie la fortificarea oncrederii publice on acuratețoea listelor electorale ei creează condiții optime, în anumite împrejurări, pentru votul multiplu.

LADOM va continua monitorizarea campaniei electorale pe întreg teritoriul Republicii Moldova. Urmează a fi publicate și alte rapoarte privind perioada electorală și postelectorală. Un raport special, reflectând ziua alegerilor, va fi făcut public imediat după desfășurarea scrutinului.

CONSTATĂRI

Constatările sunt formulate și generalizate în baza unor situații concrete, înregistrate de observatorii LADOM și anexate la prezentul Raport.

Folosirea resurselor administrative

Autoritățile publice centrale și locale continuă să utilizeze resursele și pîrghiile administrative în vederea obținerii de avantaje pentru concurenții electorali pe care îi reprezintă. Folosirea resurselor administrative se manifestă deja ca tendință a unor reprezentanți ai autorităților publice, fapt ce pune în condiții inegale concurenții electorali.³

LADOM recomandă reprezentanților autorităților publice să se dezică de practica negativă de folosire a resurselor administrative în favoarea unor concurenți electorali, ca o precondiție a egalității tuturor concurenților electorali. (R)

Promovarea agresiunii și a discordiei⁴

În campania electorală concurenții electorali și reprezentanții acestora promovează prin diverse mijloace mesaje electorale agresive și degradante, ațîță vrajbă și tensionează societatea, fapt ce

³ Donduseni. La 12 iulie Prim-ministrul Zinaida Grecianii s-a întîlnit cu alegătorii raionului Donduseni, deplasîndu-se cu automobilele de serviciu "Mercedes" nr.de înmatriculare RM 001 și "Șkoda" SP 053, care aparțin parcului auto al Guvernului RM. La această întîlnire au fost impuși să participe colectivele spitalului, policlinicii raionale și alte persoane angajate din localitățile raionului, care nu pot spune deschis despre acest fapt. Toți asistenții sociali din raion au fost informați și trimiși să meargă pe sectoarele lor, din casă în casă, pentru a face agitație electorală în favoarea PCRM.

⁴ În ziarul raional independent "Cuvățul liber" din Leova, (nr. 25 (512) din 26.06.2009) citim articolul "Papagalii", în care redactorul șef Ion Mititelu tratează insultător guvernarea PCRM: "practicieni mediocri"; prim-ministrul Zinaida Greceanii este numită „doamna mitralieră, politician ratat și nerealizat" etc.

poate conduce la ură și discordie. În perioada monitorizată au fost înregistrate multiple astfel de cazuri.

R.: Concurenții electorali și reprezentanții acestora să se dezică de mesaje electorale agresive și degradante, să se abțină de la învinuiri, radicalism și agresiune, care învrăjbește și tensionează societatea, fapt ce poate conduce la ură și discordie.

Intimidarea concurenților electorali

În perioada de monitorizare au fost înregistrate mai multe cazuri de intimidare a concurenților electorali. Intimidările sunt provocate atât de persoane neidentificate, cât și de unii reprezentanți ai autorităților publice. Aceștia utilizează diverse metode de intimidare, ca incendierea sediului partidului, amenințarea cu răfuiala fizică a reprezentanților concurenților electorali sau a membrilor familiei acestora, anunțarea despre plasarea de material explozibil în localurile unde urmează să aibă loc întâlnirile concurenților electorali cu alegătorii etc. Măsurile întreprinse de autorități pentru a curma ilegalitățile nu sunt eficiente, mai mult ca atât, ele sunt tolerante.

LADOM va monitoriza în continuare măsurile întreprinse de autorități pentru a asigura integritatea și siguranța reprezentanților concurenților electorali.⁵

R.: Organele de poliție și procuratura să întreprindă toate măsurile legale pentru a nu admite intimidarea reprezentanților concurenților electorali, a alegătorilor și a agenților economici în legătură cu activitățile electorale. Să respecte neutralitatea și să asigure legalitatea, ca o precondiție a unor alegeri libere și corecte.

Intimidarea funcționarilor locali și a alegătorilor

Funcționari locali invocă faptul că au fost intimidați de către șefii lor pentru că nu ar asigura prezența alegătorilor la întâlnirile cu unii concurenți electorali. De asemenea, unii alegători au fost amenințați cu răfuiala de către reprezentanții administrației publice locale, în situația în care vor participa la întâlnirile cu unii concurenți electorali. În același context, unii agenți economici se plîng de presiunile exercitate de autorități pentru faptul că prestează servicii unor concurenților electorali din opoziție (locațiune, sală pentru întruniri etc).⁶

R.: Autoritățile publice responsabile de administrarea alegerilor și organele de poliție să reacționeze la sesizarea concurenților electorali și a organelor electorale pentru a preveni și curma orice încălcare a legislației electorale care ar putea submina corectitudinea procesului electoral.

Implicarea copiilor în campania electorală

În perioada de monitorizare au fost înregistrate cazuri când unii concurenți electorali au implicat minorii în campania electorală. Concurenții electorali implică copiii în campania electorală, antrenându-i în distribuirea de informații către alegători sau organizarea de concerte cu caracter electoral.

---

⁵ Ungheni. Susținătorul PCRM din s. Rădenii Vechi, Donici D. A., amenință simpatizanții partidelor de opoziție că vor fi închiși în beciuri, după alegeri.

⁶ Căușeni. La 07.07.09 în s. Fîrlădeni, Opaci, Ursoaia au avut loc întâlniri ale alegătorilor cu ministrul pentru economie Igor Dodon și viceministrul Iurie Munteanu. Aceștia s-au deplasat cu două mașini Šcoda, nr. CKI 211 și nr. CMX 80, fiind însoțiți de paza de stat. Pentru organizarea întâlnirilor, șefa Secției asistență socială și protecție a familiei Căușeni, Eudochia Golan, a telefonat asistenții sociali și i-a obligat să asigure prezența a 15 persoane, în caz contrar vor fi eliberați din funcție.

R.: Concurenții electorali să se dezică de implicarea copiilor în campania electorală.

Cadouri electorale

Reprezentanții ai concurenților electorali fac cadouri generoase alegătorilor, precum organizarea de concerte gratuite, amenajarea teritoriului și dotarea gratuită cu echipamente, de asemenea, și oferirea de ajutoare umanitare.⁷

Tratament diferențiat al concurenților electorali

Autoritățile locale și media tratează diferențiat concurenții electorali, acordând facilități reprezentanților concurenților electorali pe care îi reprezintă administrația publică respectivă. Unii concurenți electorali beneficiază în mod gratuit de localuri pentru întrunirile cu alegătorii, alții sunt obligați să depună cereri de solicitare cu cel puțin 5 zile înainte.⁸

R.: Autoritățile publice locale să dea dovadă de imparțialitate și să nu trateze diferențiat concurenții electorali.

Afișajul electoral

În perioada de monitorizare observatorii LADOM raportează că amplasarea afișajului electoral în locuri nepermise este cea mai frecventă formă de încălcare a legislației electorale, încălcare admisă de toți concurenții electorali. Deteriorarea panourilor publicitare a devenit ținta vandalizării, preponderent în ce privește afișajul electoral al PDM și PLDM.

Deși se conturează o tendință a acestor încălcări, organele de drept nu întreprind măsuri suficiente pentru a restabili legalitatea. Reprezentantul MAI, Petru Corduneanu, a informat CEC despre faptul că organele de poliție întreprind toate măsurile pentru prevenirea vandalizării panourilor electorale. Acesta a menționat că MAI a intensificat patrularea străzilor, în special în timp de noapte, și deja au fost depistate cinci din cele șase delict electorale; mai multe persoane au fost reținute și sancționate pentru deteriorarea panourilor electorale și plasarea afișajului electoral în locuri nepermise.⁹

R.: Concurenții electorali să încurajeze reprezentanții și simpatizanții săi, pentru a asigura amplasarea afișajului electoral doar în locurile permise de legislație.

ADMINISTRAREA ALEGERILOR

Sistemul organelor electorale

Administrarea alegerilor este pusă în seama unui sistem de organe electorale, care cuprinde Comisia Electorală Centrală, Consiliile electorale de circumscripție și Birourile electorale ale

⁷ La 6 iulie, în cadrul întâlnirii cu alegătorii din satul Opaci, candidatul PCRM Dodon a promis cetățenilor că statul le va veni în ajutor privind problemele cu care se confruntă. În următoarele 2 zile liderul PCRM Gavrilaş Maria a primit 1 km de furtun (țeavă pentru apeduct). Furtunul a fost depozitat la un adept PCRM și este repartizat cetățenilor, la dispoziția M. Gavrilaş. La solicitarea primarului, dînsa a refuzat să prezinte actele de primire și cele de conformitate.

⁸ Directorul liceului "Nicolae Donici" din satul Dubăsarii Vechi, Andrei Zgîrcu, a favorizat participarea liceenilor care au susținut deja bacalaureatul la întrunirea electorală a lui V. Voronin, totodată împiedicîndu-i să participe la cea a lui D. Chirtoaca. Astfel, A. Zgîrcu a chemat liceenii să-și primească diplomele în dimineața zilei de 11 iulie. Nu le-a înmînat însă diplomele, ci i-a chemat să participe la întrunirea lui Voronin. După care, în mod special, a stabilit înmînarea diplomelor pentru ora 12, ca ei să nu poată asista la vizita lui D. Chirtoacă.

⁹ Bălți. În noaptea de 30.06.2009 spre 01.07.2009 au fost supuse unor acte de vandalizm bilbordurile cu publicitate electorală din partea Partidului Democrat din Moldova, amplasate pe adresele: str. Decebal (regiunea hotelului LIDO); str. Caraciobanu (regiunea barului Gruzia); str. Independenței nr. 15 (sediul partidului). Secția de poliție Bălți a fost avertizată despre posibilele acte de vandalizm chiar în seara zilei de 30.06.2009, însă nu au fost luate măsurile necesare.

secțiilor de votare. La moment, sistemul organelor electorale este constituit și activează în deplină componență.

Odată cu formarea Birourilor electorale, CEC, în parteneriat cu reprezentanți ai societății civile, organizează seminare de instruire intensivă a membrilor birourilor electorale, cu începere de la 15 iulie. Instruirea funcționarilor electorali urmează să fie efectuată cu toată responsabilitatea, luându-se în considerație experiența negativă a alegerilor din 5 aprilie 2009 și ținând cont de faptul că în componența Birourilor electorale sunt numite persoane recomandate de partide, care nu au avut pînă în prezent membri cu drept de vot deliberativ în organele electorale. Printre problemele la care urmează să se atragă atenția în cadrul instruirii membrilor birourilor electorale se înscriu cu prioritate: neadmiterea încălcării procedurii de aplicare a stampilei în actul de identitate; eliminarea erorilor matematice din procesele-verbale la totalizarea rezultatelor alegerilor; a permite observatorilor să-și exercite nestingherit dreptul de observare a alegerilor; a asigura respectarea procesului de votare, etc.

Deși secțiile de votare au fost formate în termenii stabiliți de lege, lista lor nu este făcută publică pînă în prezent, fie și din motive obiective, fapt ce denotă lipsă de transparență și nu asigură cetățenilor posibilitatea de a ști unde să verifice listele electorale și unde să voteze în ziua alegerilor.

Linia fierbinte

CEC a instituit o linie fierbinte pentru consultarea alegătorilor în problemele electorale.¹⁰ Alegătorii pot afla răspunsuri la întrebările legate de procedurile de votare în cadrul alegerilor parlamentare din 29 iulie 2009. Cele mai frecvente întrebări, adresate pînă în prezent, se referă la modalitatea de obținere a certificatului pentru drept de vot, verificarea includerii în listele electorale, votarea peste hotarele țării.

Declarațiile de ședere

Comisia Electorală Centrală a procesat pînă în prezent 6771 declarații de ședere, depuse la organele administrării publice locale în perioada 17-26 iunie 2009 de către alegătorii care după ultima participare la alegeri și-au schimbat locul de ședere. Observatorii raportează că un șir de persoane, preponderant studenți, nu au reușit în perioada rezervată să depună declarație de ședere, pe motiv că se aflau încă în sesiune, iar certificatul pentru drept de vot poate fi solicitat doar după 15 iulie, fapt ce presupune cheltuieli de deplasare din partea alegătorilor.

Centrul media redeschis de CEC

Pentru a facilita accesul la fluxul de informații privind desfășurarea alegerilor, Comisia Electorală Centrală a redeschis, pentru scrutinul din 29 iulie 2009, Centrul media. Centrul media este dotat cu calculatoare conectate la Internet, oferind și servicii de imprimare, scanare și multiplicare. De asemenea, prin intermediul centrului, se vor face disponibile un șir de materiale cu caracter informativ. Centrul media este menit să asigure transparență în activitatea organelor electorale.

Înregistrarea concurenților electorali

În perioada monitorizată, CEC a continuat examinarea cererilor de înregistrare a concurenților electorali, care s-a încheiat la 7 iulie 2009.

Începînd cu 17 iunie și pînă la finele perioadei de înregistrare, la CEC au fost depuse 12 cereri de înregistrare în calitate de concurenți electorali, din partea a 10 partide politice și 3 candidați independenți. CEC a examinat cererile și a înregistrat în calitate de concurenți electorali 10 partide

---

¹⁰ La CEC funcționează „linia fierbinte” pentru răspunsuri la întrebările privind procedura de votare în alegerile parlamentare din 29 iulie 2009. Apel gratuit 0.800.33300 din orice localitate a R. Moldova. „Linia fierbinte” – CEC va funcționa pînă la 24 iulie, luni-vineri, între orele 8.00 și 17.00, cu pauză între 12.00 și 13.00.

politice, iar candidații independenți și-au retras ori le-au fost respinse cererile. Înregistrarea concurenților electorali a decurs fără incidente. Astfel, în ordinea tragerii la sorți, concurenții electorali vor fi incluși în buletinele de vot în următoarea ordine:

1. Partidul Comuniștilor din Moldova;
2. Partidul Popular Creștin Democrat;
3. Alianța Moldova Noastră;
4. Partidul Liberal;
5. Partidul Liberal Democrat din Moldova;
6. Partidul Democrat din Moldova;
7. Partidul Național Liberal;
8. Partidul Social - Democrat;
9. Mișcarea social politică „Acțiunea Europeană”;
10. Partidul Ecologist „Alianța Verde” din Moldova.

Unii din concurenții electorali au declarat că se vor retrage din cursa electorală după ce vor participa la dezbaterile electorale cu un mesaj anticomunist, astfel devenind concurenți electorali sateliți ai partidelor de opoziție.

Dezbateri electorale

Dezbaterile electorale au demarat începând cu 8 iulie și se organizează de majoritatea instituțiilor mass-media, fapt ce constituie o îmbunătățire situației la acest capitol. CEC a solicitat insistent radiodifuzorilor, inclusiv televiziunilor prin Internet, care au decis să organizeze dezbateri electorale, să înceapă cât de curând posibil realizarea acestor emisiuni. De asemenea, CEC a obligat IPNA Compania “Teleradio-Moldova” să înceapă organizarea dezbaterilor publice pentru concurenții electorali nu mai târziu de 8 iulie 2009. În același context, CEC a recomandat Consiliului de Observatori al IPNA Compania “Teleradio-Moldova” să revadă graficul desfășurării dezbaterilor publice. Coaliția civică pentru alegeri libere și corecte Coaliția 2009 și-a exprimat îngrijorarea față de modul în care instituțiile audiovizualului reflectă campania electorală din 29 iulie 2009.¹¹

Cheltuielile electorale

Pînă în prezent partidele politice implicate în campania electorală au efectuat un șir de cheltuieli electorale, dintre care cele mai mari s-au dovedit a fi ale PCRM, ele constituind circa 1,2 mln lei (1208893,98 lei). Comisia Electorală Centrală (CEC) a aprobat primul raport financiar privind veniturile și cheltuielile concurenților electorali în ședința de marți, 7 iulie. În total, au fost raportate venituri de 2,7 mln lei (2735474 lei) și cheltuieli de 2,3 mln lei (2347976,28 lei). Partidul Democrat a cheltuit pînă acum 1,1 mln lei (1136188, 30 lei), iar Partidul Popular Creștin Democrat – 2894 lei. CEC a avertizat alți trei concurenți electorali, înregistrați pînă la data de 7 iulie – Partidul Liberal, Alianța „Moldova Noastră” și Partidul Liberal Democrat, pentru că nu au prezentat aceste rapoarte în termenul stabilit de Codul electoral, cu două săptămâni de la înregistrare în calitate de concurent electoral.

LISTELE ELECTORALE

Printre problemele care rămîn nerezolvate pînă în prezent sunt cele ce țin de întocmirea corectă a listelor electorale, afișarea acestora în secțiunile de votare începînd cu 14 iulie, și asigurarea accesului alegătorilor și observatorilor la verificarea și corectarea listelor electorale.

Perfectarea listelor electorale fiind obligația autorităților publice locale, acestea din urmă își

---

¹¹ Declarația Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte - Coaliția 2009 privind derogările de la prevederile legale și normele deontologice în reflectarea campaniei electorale pentru alegerile parlamentare anticipate din 29 iulie 2009 la instituțiile audiovizualului din Republica Moldova.

motivează ineficiența activității prin lipsa unui personal pregătit și lipsa de finanțe care ar acoperi cheltuielile de întocmire a listelor electorale. La acest capitol CEC nu asigură pe deplin autorităților locale suportul financiar și instructiv, cu atât mai mult, nu permite ONG-urilor să facă copii ale listele electorale în vederea verificării acestora de la casă la casă.

Atribuțiile de control al listelor electorale sunt puse în sarcina birourilor electorale. Deși mecanismul de control nu este destul de clar, considerăm că birourile electorale, la sesizarea alegătorilor și observatorilor sau din oficiu, trebuie să efectueze controlarea și rectificarea listelor electorale, fără să ceară probe de la alegători, observatori sau concurenții electorali.

Una din problemele cu care s-au confruntat concurenții electorali și observatorii în alegerile parlamentare precedente, este verificarea listelor electorale după ziua votării. Această problemă a fost lăsată fără atenție și CEC nu a stabilit modalitatea prin care concurenții electorali sau observatorii ar putea verifica cum și-au exercitat alegătorii dreptul de vot, dacă aceștia au semnat în listele electorale și dacă nimeni nu a votat în locul altei persoane.

Deși CEC a solicitat autorităților administrației publice locale să pregătească listele electorale revizuite și să le prezinte către CEC și birourile electorale, acest lucru merge anevoios. La data de 13 iulie curent, Comisiei Electorale Centrale i-au fost transmise 1740 de liste electorale. S-a constatat că unele liste nu conțin toate datele cerute de Codul electoral, cum ar fi domiciliul, anul nașterii sau seria și numărul actului de identitate. În acest context, CEC a adoptat o hotărîre ce obligă primarii localităților care nu au prezentat listele electorale sau au prezentat liste neconforme cerințelor Codului electoral, să le transmită către Comisia Electorală Centrală pînă la 11 iulie 2009. În perioada de monitorizare CEC a aprobat modelul listei electorale suplimentare pentru birourile electorale ale secțiilor de votare în care se va efectua votarea cetățenilor Republicii Moldova domiciliați în unele localități din stînga Nistrului, municipiul Bender și unele localități ale raionului Căușeni, aflate provizoriu în afara controlului autorităților constituționale ale Republicii Moldova, cît și pentru birourile electorale ale secțiilor de votare constituite pe lîngă misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova.

Un lucru pozitiv care va securiza listele electorale și va contribui la prevenirea fraudării votului a fost modificarea de către CEC a Regulamentului cu privire la activitatea birourilor electoral ale secțiilor de votare. Prin aceste modificări CEC a personalizat responsabilitatea membrilor biroului electoral față de integritatea listelor electorale, obligînd astfel fiecare membru al biroului electoral să răspundă personal de listele electorale pe care le va administra în ziua votării. Fiecare membru al biroului electoral va fi obligat să semneze în partea dreaptă a listei electorale cu numele membrului comisiei și în partea stîngă, jos, să indice numărul buletinelor eliberate de acesta. Cît privește lista suplimentară, ea va fi întocmită în exclusivitate de către secretarul biroului electoral.¹²

---

¹² Lucrul cu listele electorale este foarte anevoios și ineficient. Se repetă situația din alegerile precedente. Cu toate că, în conformitate cu prevederile Codului electoral, primăriile se fac responsabile de perfectarea listelor, acestea invocă insuficiența de resurse umane pentru ca listele alegătorilor să fie verificate la domiciliu. Termenii sunt restrînși, volumul de lucru este foarte mare, de aceea nu ne putem aștepta la mari schimbări în liste. Pe de altă parte, primăriilor le-a fost prezentată pe CD doar informația parvenită de la ministerul de resort cît privește includerea persoanelor cu vîrsta de 18 ani și a celor ce și-au schimbat reședința și, respectiv, excluderea celor plecați și a celor decedați. Pentru excluderea unei persoane decedate, este nevoie să fie anexată copia certificatului de deces, iar atunci cînd acest document lipsește, persoana rămîne să figureze în lista electorală. De ex. la Drochia OTL a examinat, împreună cu secretarul CER 14, o bună parte din listele electorale. S-au depistat foarte multe inexactități, repetări, aceeași persoană este înscrisă sub două nume de familie (Fam. Ganziuc, Moscalu, secția de votare nr. 7, Drochia etc.)

R.: Birourile electorale să depună toate eforturile pentru asigurarea afișării listelor electorale, verificarea și corectarea acestora. Să faciliteze accesul observatorilor la controlul listelor electorale și să reacționeze la informațiile acestora.

VOTAREA PESTE HOTARE

Dreptul de vot al cetățenilor Republicii Moldova, aflați la munci peste hotare, nu este asigurat pe deplin de legislația electorală. Parlamentul nu a operat modificări în legislația electorală la acest capitol și nici CEC nu a aprobat reglementări ce ar facilita votul peste hotar, cu atât mai mult că votarea va avea loc într-o zi de lucru. Deși în acest sens instituțiile europene au făcut mai multe recomandări pentru a asigura dreptul de vot al moldovenilor în străinătate, autoritățile moldovenești nu au întreprins nimic pentru a ameliora situația.

R.: CEC să instituționalizeze un mecanism prin care se va facilita accesul concurenților electorali și al observatorilor la listele electorale după ziua votării.

CONTESTAȚII

CEC a primit și examinat 17 contestații înaintate de concurenții electorali. Cel mai nemulțumit concurent electoral de modul cum se desfășoară campania electorală este PCRM, reprezentanții cărora au depus la CEC 11 contestații. Deși ceilalți concurenți electorali fac declarații cu diverse învinuiri, la CEC au adresat contestații AMN – 2, PL -2, PLDM -1 și PDM -1. Pe marginea a 9 contestații CEC a răspuns prin scrisori expediate concurenților electorali, una se află în curs de examinare, iar în alte 5 cazuri CEC a emis decizii prin care se constată încălcări ale legislației electorale. Examinarea altor două contestații a fost amânată pentru o nouă ședință. Concurenții electorali contestă cel mai des conținutul materialelor de agitație, precum și reflectarea de către mass-media a campaniei electorale. Aici ținem să menționăm că vineri, 10 iulie, CEC a avertizat PCRM și a interzis utilizarea câtorva spoturi electorale ce contravin legislației electorale. Este vorba de publicitatea electorală în care PCRM utilizează imaginea președintelui român, Traian Băsescu, fapt ce contravine Regulamentului privind reflectarea campaniei electorale în mijloacele de informare în masă ce stipulează că sunt interzise imaginile unor persoane oficiale străine. În al doilea caz, este vorba de utilizarea imaginii lui Marian Lupu într-un spot electoral al comuniștilor. “Imaginea dată induce în eroare telespectatorii care, la vizualizarea acestui spot, îl asociază pe Lupu cu PCRM, ceea ce denaturează situația actuală”, a declarat reprezentantul PD la CEC. Al treilea spot interzis al PCRM conținea imaginea Parlamentului, fapt ce contravine legislației.

Analizarea contestațiilor depuse în termeni rezonabili și conform competențelor.

RECOMANDĂRI

- Reprezentanții autorităților publice să se dezică de practica negativă de folosire a resurselor administrative în favoarea concurenților electorali, ca o condiție a egalității tuturor concurenților electorali;
- Autoritățile publice responsabile de administrarea alegerilor și organele de poliție să reacționeze la sesizarea concurenților electorali și a organelor electorale pentru a preveni și curma orice încălcare a legislației electorale ce ar putea submina corectitudinea procesului electoral;
- Autoritățile publice să se abțină de la orice formă de intimidare, organele de poliție și procuratura să întreprindă toate măsurile legale pentru a nu admite intimidarea reprezentanților concurenților electorali, a alegătorilor și a agenților economici în legătură cu activitățile electorale. Să respecte neutralitatea și să asigure legalitatea, ca o condiție a unor alegeri libere și corecte;

- Concurenții electorali și reprezentanții acestora să se dezică de mesaje electorale agresive și degradante, să se abțină de la învinuiri, radicalism și agresiune, care învrăjbește și tensionează societatea, fapt ce poate conduce la ură și discordie;
- Concurenții electorali să se dezică de implicarea copiilor în campania electorală;
- Autoritățile publice locale să dea dovadă de imparțialitate și să nu trateze diferențiat concurenții electorali;
- Concurenții electorali să încurajeze reprezentanții și simpatizanții săi, pentru a asigura amplasarea afișajului electoral doar în locurile permise de legislație;
- Birourile electorale să depună toate eforturile pentru asigurarea afișării listelor electorale, verificarea și corectarea acestora. Să faciliteze accesul observatorilor la controlul listelor electorale și să reacționeze la informațiile acestora;
- Instituțiile mass-media să dea dovadă de corectitudine și independență, să asigure pluralismul și diversitatea de opinii;
- CEC să instituționalizeze un mecanism prin care se va facilita accesul concurenților electorali și a observatorilor la listele electorale după ziua votării.